

COLM TÓIBÍN

Brúclinas

PIRMA DALIS

Eilišė Leisi sėdėjo Vienuolyno gatvės namo viršutinio aukšto kambaryje prie lango, kai pamatė seserį, greitai žingsniu pareinančią iš darbo. Ji stebėjo, kaip Rouzė, nešdamasi naują odinę rankinę, kurią nusipirko per išpardavimą Dubline, „Cleary's“ parduotuvėje, pereina gatvę iš saulėtos pusės į pavėsį. Ant pečių Rouzė buvo užsimetusi grietinėlės spalvos kardiganą. Jos golfo lazdos stovėjo prieškambariame; Eilišė žinojo, kad po kelių minučių kas nors užvažiuos sesers paimti, ir ji sugrįš tik tada, kai vasaros vakaras jau bus virtęs sutemomis.

Eilišė jau buvo beveik baigusi buhalterijos užduotis; jai ant kelių gulėjo sąskaitybos sistemų vadovas, o už nugaros ant staliuko — kontorinė knyga: joje, atlikdama namų darbų užduotį, debeto ir kredito skiltyse surašė visą kasdienę veiklą bendrovės, informaciją apie kurią buvo pasižymėjusi praėjusios savaitės profesinio rengimo paskaitoje.

Vos išgirdusi, kaip atsidarė lauko durys, Eilišė nulipo į apačią. Rouzė stovėjo prieškambariame ir laikė priešais iškėlusį kišeninį veidrodėlį. Atidžiai save apžiūrėjo, pasidažė lūpas, pasitaisė akių makiažą, tada nužvelgė bendrą vaizdą dideliame prieškambario veidrodyje, susišukavo plaukus. Eilišė tylėdama stebėjo, kaip sesuo liežuviu sudrėkino lūpas, dar kartą pasižiūrėjo į kišeninį veidrodėlį ir įsikišo jį į rankinę.

Iš virtuvės į prieškambarį atėjo mama.

— Labai gražiai atrodai, Rouze, — pasakė ji. — Būsi gražiausia visam golfo klube.

— Mirštu iš alkio, — atsiliepė Rouzė, — bet nebėra laiko pavalgyti.

— Aš tau vėliau paruošiu ko nors ypatingo, — pažadėjo mama. — O mes su Eiliše dabar eisim gerti arbatos.

Rouzė ištraukė iš rankinės piniginę. Atidarė ir padėjo ant staliuko vieną šilingą.

— Čia, jei kartais užsimanytum nueiti į kiną, — tarė ji Eilišei.

— O kaipgi aš? — paklausė mama.

— Ji tau viską papasakos, kai pareis, — atsakė Rouzė.

— Labai maloniai čia pasakei! — atsiliepė mama.

Visos trys nusijuokė ir išgirdo, kaip pasignalizavo prie durų sustojęs automobilis. Rouzė pasiėmė golfo lazdas ir išėjo.

Vėliau, kai mama plovė indus, o Eilišė šluostė, į duris pabeldė dar kartą. Atidariusi Eilišė pamatė merginą ir atpažino, kad ji dirba Keli maisto produktų parduotuvėje prie katedros.

— Panelė Keli manęs paprašė jums perduoti žinią, — tarė mergina. — Ji norėtų su jumis susitikti.

— Norėtų? — paklausė Eilišė. — O ar nesakė dėl ko?

— Ne. Tik kad šįvakar ateitumėte.

— Bet kam jai manęs prireikė?

— Dieve mano, panele, iš kur aš žinau, juk neklausiau.

Norite, kad grįžčiau atgal ir paklausčiau?

— Ne, viskas gerai. Bet šita žinia tikrai man?

— Tikrai, panele. Sakė, kad užeitumėt pas ją.

Kadangi Eilišė vis tiek buvo nusprendusi į kiną eiti kurį nors kitą vakarą, o kontorinė knyga jau spėjo įgristi, tai ji persirengė suknelę, užsimetė kardiganą ir išėjo iš namų. Vienuo-lyno, paskui Sielininkų gatvėmis patraukė iki Turgaus aikštės ir kalvos šlaitu užlipo iki katedros. Panelės Keli krautuvė buvo uždaryta, tad Eilišė pasibeldė į šonines duris, vedančias į vir-

šutinį aukštą, kuriame, kaip ji žinojo, ir gyvena panelė Keli. Duris atidarė ta pati mergina, kuri ką tik buvo pas juos atėjusi, ir pasiūlė jai palaukti prieškambaryje.

Eilišė girdėjo viršuje balsus bei judesius, paskui mergina nusileido apačion ir pranešė, kad panelė Keli tuoj ateis.

Ji iš matymo pažinojo panelę Keli, bet mama nesilankė jos krautuvėje, nes čia viskas buvo per brangu. Be to, jai atrodė, kad mama panelės Keli nemėgsta, nors nelabai įstengė sugalvoti, kokios galėtų būti to priežastys. Kalbėjo, kad pas panelę Keli galima nusipirkti geriausio mieste kumpio, geriausio sviesto tiesiai iš pieninės, kad pas ją viskas šviežiausia, įskaitant ir grietinėlę, bet Eilišė neprisiminė, kad būtų kada užsukusi į jos krautuvę — tik praeidama užmesdavo žvilgsnį į vidų ir pastebėdavo už prekystalio stovinčią panelę Keli.

Panelė Keli lėtai nulipo laiptais ir uždegė prieškambaryje šviesą.

— Taigi, — ištarė ji, paskui vėl pakartojo tarsi pasisveikinimą. Nenusišypsojo.

Eilišė jau ketino pasiaiškinti, kad ją pakvietė, ir mandagiai pasiteirauti, ar tinkamu laiku atėjusi, bet, panelei Keli ją nužvelgus nuo galvos iki kojų, nutarė nieko nebesakyti. Dėl tokio panelės Keli elgesio Eilišė pasvarstė, ar nebus ją mieste kas nors įžeidęs ir ar tuo įžeidėju ji nelaiko jos.

— Taigi, štai ir tu, — pasakė panelė Keli.

Eilišė pastebėjo prieškambario stove sudėtus juodus lietsargius.

— Girdėjau, kad tu neturi darbo, bet gerai moki skaičiuoti.

— Tikrai?

— O, mano krautuvėje lankosi visas miestas, visi ko nors verti miestiečiai, aš viską sužinau.

Eilišė pamanė, ar tai nebus užuomina į mamos atkaklų įprotį lankytis kitoje maisto prekių krautuvėje, bet nebuvo dėl to tikra. Panelės Keli akiniai buvo tokiais storais stiklais, kad atrodė nelengva įžvelgti jos veido išraišką.

— O mes čia kiekvieną sekmadienį nusivarom nuo kojų. Tai žinoma, juk daugiau viskas uždaryta. Visokiausių čia ateina — ir gerų, ir blogų, ir nežinia kokių. Aš paprastai atidarau po septintos valandos mišių, ir pasibaigus devintos valandos mišioms, o juo labiau vienuoliktos valandos, krautuvėje nėra kur nė kojos pastatyti. Štai, Merė man padeda, bet ji lėtapėdė, net kai labai stengiasi, todėl ieškojau sumanesnio žmogaus, kad pažinotų pirkėjus ir mokėtų teisingai suskaičiuoti grąžą. Tačiau turėk galvoje, tik sekmadieniais. Kitomis savaitės dienomis pačios susitvarkome. Man tave rekomendavo. Pasiklausinėju apie tave ir mokėsiu septynis šilingus šešis pensus per savaitę, vis bus šiokia tokia pagalba tavo motinai.

Eilišei atrodė, kad panelė Keli kalba tokiu tonu, tarsi pasakotų apie patirtą nuoskaudą, ir po kiekvieno sakinio kietai sučiaupia lūpas.

— Tai tiek kol kas ir norėjau pasakyti. Sekmadienį galėsi pradėti, bet rytoj ateik, kad įsimintum kainas, parodysim, kaip naudotis svarstyklėmis ir pjaustykle. Turėsi susirišti plaukus, kad nekristų ant veido, ir nusipirkti gerą pardavėjos chalata pas Deną Boldžerį ar Berką O'Lirį.

Eilišė jau stengėsi įsiminti šitą pokalbį, kad galėtų papasakoti mamai ir Rouzei; labai norėjo atsakyti panelei Keli ką nors šmaikštaus, nors vengė pasirodyti nemandagi. Todėl patylėjo.

— Na? — paklausė panelė Keli.

Eilišė suvokė negalinti atsakyti pasiūlymo. Tai geriau negu nieko, o ji šiuo metu kaip tik nieko neturi.

— O taip, panele Keli, — atsakė ji. — Pradėsiu, kada jums patogu.

— Sekmadienį galėsi ateiti į septintos valandos mišias. Mes visos taip darome, o paskui atidarome krautuvę.

— Labai puiku, — atsiliepė Eilišė.

— Tai tada ateik rytoj. Jeigu aš būsiu užsiėmusi, turėsi eiti namo arba galėsi palaukti ir papildyti cukrų į pakus, bet jei turėsiu laiko, pati tau viską aprodysiu.

— Dėkoju, panele Keli, — atsakė Eilišė.

— Tavo motina džiaugsis, kad bent šį tą susiradai. Ir sesuo, — kalbėjo panelė Keli. — Girdėjau, ji puikiai žaidžia golfą. Taigi būk gera mergaitė ir eik dabar namo. Nelydėsiu, išėisi pati.

Panelė Keli apsigrėžė ir ėmė lėtai kopti laiptais. Eidama namo Eilišė susimąstė, kad mama iš tiesų džiaugsis dėl jos susirasto bent šio tokio uždarbio, bet Rouzei pardavėjos darbas maisto krautuvėje neatrodys jos vertas. Pasvarstė, ar Rouzė jai tai tiesiai pasakys.

Pakeliui namo užsuko pas savo geriausią draugę Nensę Birn ir rado ten kitą jų abiejų draugę Anetę O'Brajen. Birnų namo pirmame aukšte buvo tik vienas kambarys — virtuvė, valgomasis ir svetainė kartu, — o Nensė, kaip buvo aiškiai matyti, turėjo pasakyti kažkokią naujieną, kurią jau žinojo Anetė, tad Nensė pasinaudojo Eilišės apsilankymu kaip dingstimi iš-eiti pasivaikščioti ir pasikalbėti be liudytojų.

— Kas nors atsitiko? — paklausė Eilišė, kai jos išėjo į gatvę.

— Nesakyk nė žodžio, kol nenutolsim bent per mylią nuo to namo, — įspėjo Nensė. — Mama žino, kad kažkas atsitiko, bet aš jai nesakau.

Jos nusileido nuo Vienuolyno kalvos, Mil Parko gatve nuėjo prie upės, paskui krantine iki Ringvudo.

— Ji susiuostė su Džordžu Šeridanu, — tarė Anetė.

— Kada? — paklausė Eilišė.

— Sekmadienį vakare, per šokius „Ateneume“, — atsakė Nensė.

— Maniau, neketinai ten eiti.

— Iš pradžių galvojau neiti, bet paskui nuėjau.

— Visą vakarą su juo šoko, — pridūrė Anetė.

— Ne visą, tik paskutinius keturis šokius, o paskui jis mane palydėjo namo. Bet visi mus matė. Stebiuosi, kad tu dar negirdėjai.

— Ketini su juo dar susitikti? — paklausė Eilišė.

— Nežinau. — Nensė atsiduso. — Gal tik gatvėj prasi-
lenksim. Vakar jis pravažiavo pro mane ir pasignalizavo. Jeigu
šokiuose būtų buvusi kokia nors kita mergina, suprant, iš tų,
kurios jam patinka, tikriausiai būtų su ja šokęs, — bet nebuvo.
Jis atėjo su Džimu Farelu, tas tik stovėjo ir žiūrėjo į mus.

— Jeigu sužinos jo motina, neįsivaizduoju, ką pasakys, —
ištarė Anetė. — Ji baisi. Nekenčiu eiti į jų krautuvę, kai ten
nėra Džordžo. Kartą mama man liepė nupirkti du gabaliukus
šoninės, o ta senė man pareiškė, kad nepardavinėja šoninės po
gabaliuką.

Tada Eilišė joms papasakojo, kad jai pasiūlė sekmadie-
niais dirbti pardavėja pas panelę Keli.

— Tikiuosi, tu jai pasakei, kur eiti su tuo pasiūlymu, —
pasakė Nensė.

— Pasakiau, kad sutinku. Nepakenks. Tai reiškia, kad tu-
rėsiu savo pinigų, galėsiu nueiti į „Ateneumą“ ir pasaugoti tave,
kad niekas nepasikėsintų.

— Nebuvo nieko panašaus, — paprieštaravo Nensė. —
Jis gražiai elgėsi.

— Ketini su juo dar susitikti? — pakartojo Eilišė.

— Eime sekmadienį vakare su manim, — pakvietė Nensė Eilišę. — Jo gal net nebus, bet Anetė negali eiti, o man reikės paramos, jeigu jis kartais būtų ir nepakviestų manęs šokti ar net nepažvelgtų mano pusėn.

— Gal aš būsiu labai pavargusi po darbo pas panelę Keli.

— Bet ateisi?

— Šimtą metų ten nebuvo, — atsiliepė Eilišė. — Negaliu pakęsti tų kaimiečių, bet miesčionys dar blogesni. Pusgirčiai, tik ir tyko nusivesti į Odminių skersgatvį, kad galėtų apgrabalioti.

— Džordžas ne toks, — patikino Nensė.

— Jis pernelyg pasipūtęs, kad eitų į Odminių skersgatvį, — paaiškino Anetė.

— Gal galėsim jo paklausti, ar ketina pradėti pardavinėti šoninę gabaliukais, — pasakė Eilišė.

— Nieko jam nesakyk, — įspėjo Nensė. — Tai tu tikrai dirbsi pas panelę Keli? Ten tikrai visi perka šoninę.

Paskui per dvi dienas panelė Keli aprodė Eilišei viską, kas buvo krautuvėje. Kai Eilišė paprašė lapelio popieriaus, ketindama susirašyti įvairias arbatos rūšis ir pakuočių dydžius, panelė Keli jai atsakė, kad užsirašinėdama tik veltui gaiš laiką; geriausia viską išmokti mintinai. Sekmadieniais pačios populiariausios prekės yra cigaretės, sviestas, arbata, duona, pieno buteliai, sausinių pakeliai, virtas kumpis ir jautiena, pasakė ji; toliau — sardinių ir lašišos konservai, konservuoti mandarinai, kriaušės ir vaisių salotos, vištienos ir kumpio paštetai, sumuštinių užtepėlės ir salotų padažas. Ji parodė Eilišei visų prekių pavyzdžius ir išvardijo kainas. Nusprendusi, kad šias kainas Eilišė jau įsiminė, perėjo prie kitų prekių — šviežios

grietinėlės pakelių, limonado butelių, pomidorų, salotų galvų, šviežių vaisių ir ledų.

— Įsivaizduok, yra žmonių, kurie ateina sekmadienį tarsi kokią paprastą dieną ir nori kasdienių prekių. Ką su tokiais daryti?

Panelė Keli nepritariamai papūtė lūpas, išvardijo muilo, šampūno, tualetinio popieriaus, dantų pastos rūšis ir įvairias jų kainas.

Kai kurie pirkėjai, pridūrė ji, sekmadieniais dar perka pakus cukraus, druskos ar net pipirų — tiesa, tokių nedaug. Pasitaiko, kad žmonės ieško auksinio sirupo, kepimo miltelių ar miltų, nors dažniausiai tokius dalykus perka šeštadienį.

Visad ateina vaikų, pasakojo panelė Keli, kurie perka šokoladukus, irisus, vaisinių ledinukų ar guminukų pakelius; vyrai prašo degtukų ir cigarečių po vieną, bet juos aptarnaus Merė, nes ji nelabai gerai įsimena, kai pirkinių daug, ir pamiršta kainas; panelė Keli net pareiškė, kad kai krautuvėje prisirenka daug žmonių, iš Merės būna daugiau vargo negu pagalbos.

— Niekaip negaliu jos atpratinti spoksoti į žmones. Net į kai kuriuos nuolatinius pirkėjus.

Eilišė pamatė, kad krautuvėje gausu prekių — įvairių rūšių arbatos, net labai brangios; viskas čia buvo brangiau negu Hajeso krautuvėje Vienuolyno gatvėje, *L & N* krautuvėje Sielininkų gatvėje ar pas Šeridaną Turgaus aikštėje.

— Turėsi išmokti supakuoti cukrų ir suvynioti kepalą duonos, — pasakė panelė Keli. — Šituos dalykus Merė gerai moka, tegu Viešpats jai padeda.

Mokydamasi Eilišė pastebėjo, kad panelė Keli su kiekvienu atėjusiu pirkėju kalba vis kitaip. Kai kuriems ji nieko nesakydavo, tik stovėjo už prekystalio kietai sukandusi dantis, spinduliuodama nepasitenkinimą pirkėjo apsilankymu ir

nekantraudama, kol jis išeis. Kitiems sausai nusišypsodavo ir žvelgdavo niauriu, tiriamu, kantriu žvilgsniu; pinigų imdavo tarsi darytų didžiausią malonę. Bet buvo ir tokių pirkėjų, kuriuos maloniai sveikindavo ir vadino vardu; dažniausiai jie turėdavo krautuvėje sąskaitą, todėl apsieidavo be pinigų, tik sumą įrašydavo į apskaitos knygas pasiteiravus apie sveikatą, paminėjus orą ir aptarus kumpio bei šoninės kokybę arba duonos, sudėtos ant prekystalio, įvairovę: čia buvo ir didelių kepalų, ir mažesnių, ir bandelių su serbentais.

— Stengiuosi išmokyti štai šią panelę, — paaiškino ji vienai pirkėjai, kurią, atrodo, vertino labiau už visus kitus, moteriai ką tik sugarbanotais ilgalaikiu sušukavimu plaukais; Eilišė jos niekada nebuvo mačiusi. — Stengiuosi ją išmokyti ir tikiuosi, kad ji ne tik norės, bet ir galės dirbti, nes Merė, tegu Viešpats jai padeda, labai stengiasi, bet iš to jokios naudos, visai jokios. Tikiuosi, kad ji pasirodys vikri, sumani ir patikima, bet šiais laikais to už jokių pinigų negausi.

Eilišė pažvelgė į Merę, kuri nesmagiai stovėjo prie kasos aparato ir atidžiai klausėsi.

— Bet Viešpačiui visokių žmonių reikia, — užbaigė panelė Keli.

— O, jūs visai teisi, panele Keli, — atsiliepė moteris su ilgalaikėmis garbanomis, kraudamasi į regztinę produktus. — Todėl nėra prasmės skųstis, ar ne? Pagaliau kas gi mums gatves šluos?

Šeštadienį Eilišė, pasiskolinusi iš mamos pinigų, nusipirko pas Deną Boldžerį tamsiai žalią pardavėjos chalata. Vakare paprašė, kad mama duotų žadintuvą. Rytoj reikės keltis šeštą valandą.